

en bij eventueel conflict met de hogere besturen, in het bezit van hunne goederen zouden blijven.

Ik noemde dit, op vele gronden, eene dwaling, voorspelde mislukking en verwachtte de uitkomst, die deze beweging ook werkelijk heeft gehad.

De beschuldiging van congregationalisme slaat dus op den verleden tijd.

Nu doen de doleerenden juist wat ik gewenscht had. dat zij vroeger doen zouden, t.w. tegen de geheele bestuurs-inrichting van onze kerk opkomen. maar dan langs een anderen, d. i., langs den geordenden weg, de gereformeerde kerkregering herstellen.

Met deze beweging, als zodanig, sympathiseer ik ten volle. Mijn bezwaar geldt thans, hetgeen ik u nu zeggen ga.

In een vroeger nummer van *De Hope* wordt, naar aanleiding van een mijner vlugschriften melding gemaakt van mijne bedenkingen tegen de z.g. 'Congres-beweging',¹²⁸ en, onder meer, gezegd, dat zij volgens mij 'de ambten, die Christus heeft ingesteld, miskent'.¹²⁹

Uit de opheldering, die de welwillende en geachte schrijver¹³⁰ hierbij voegt, blijkt mij al weder, hoe moeilijk het is, op verren afstand, de beteekenis van deze beschuldiging, die voor ons hare bevestiging vindt in het geen wij dagelijks om ons heen zien gebeuren, te vatten.

Dr. Hoedemaker bedoelt, zegt *De Hope*, 'de kerkelijke besturen, enz. enz.'

Juist die 'besturen' bedoel ik *niet*, om de eenvoudige reden, dat Christus ze *niet* heeft ingesteld. Integendeel, ik acht ze onbijbelsch.

Wat ik bedoel is *dit*.

Gij leest in onze nieuwsbladen, en de berichten worden ook ik in *De Hope* overgenomen, dat *de kerken* te Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, enz., 'het synodale juk hebben afgeworpen en tot de kerkorde van 1618 zijn wedergekeerd'.¹³¹

Wat verstaat men hieronder?

In die steden zijn eenige predikanten, kerkeraadsleden, óf, indien dezen niet medegaan, eenvoudige gemeenteleden, ten getale van minstens twintig, die op zich nemen, voor alle medebroeders of leden te handelen.

Zoodra zij verklaard hebben: 'Wij nemen de kerkorde van 1618 aan', zijn allen, die hiermede geen vrede hebben, van hun ambt ontzet. In Rotterdam b.v. zijn twee predikanten,¹³² die met 'de reformatie medegaan', en achttien die dit niet doen, waaronder waarlijk vrome en gereformeerde mannen. Maar deze achttien tellen in de oogen der 'doleerenden' niet verder mede. Zij gaan uit van de veronderstelling, dat zij achttien vacatures hebben, en hebben dan ook reeds beroepen in deze z.g. vacatures uitgebracht.

ming tot hoogleraar aan de Vrije Universiteit.

¹¹⁵ In de cursus 1883-1884 gaf Hoedemaker aan de Vrije Universiteit ook zendingsgeschiedenis. Zie: Vree, "Onvermijdelijk was zeker isolement...", 67.

¹¹⁶ Geplaatst in *De Hope*, XXI, nr. 40, 3 augustus 1887, onder het kopje 'De strijd in Nederland'.

¹¹⁷ Johannes Hermanus Gunning (1829-1905) was hervormd predikant (1852-1882) en sinds 1882 kerkelijk hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam.

¹¹⁸ J.H. Gunning, 'Aan den Zuid-Afrikaanschen correspondent van het "Wageningesch Weekblad"', *Wageningesch Weekblad*, 18 mei 1887. De tekst is opgenomen in J.H. Gunning, *Leven en werken* III.1 (Rotterdam: J.M. Bredée, z.j.) 145-146. Gunning was gevraagd als correspondent voor het in Kaapstad verschijnende periodiek *De Zuid-Afrikaan*.

¹¹⁹ *The Christian Intelligencer* was het Engelstalige weekblad van de RCA, verschijnend sinds 1829.

¹²⁰ In 1886 brak de Doleantie uit, waarbij kerken en gemeenteleden de hervormde bestuursorganisatie verwierpen en zich zelfstandig organiseerden. Kuiper leidde deze beweging.

¹²¹ In *De Hope* verschenen vrijwel wekelijks berichten over de kerkelijke situatie in Nederland.